

FN

FAKTA.

Foto: Unesco/Namih Burke

FN:S SKOLMATSPROGRAM

Gratis skolmat i fattiga länder är ett kraftfullt verktyg för att främja skolgång. På bilden en skolflicka i Adwa, Etiopien.

Mat för en bättre framtid

FN beräknar att cirka 66 miljoner barn i låginkomstländer går hungriga till skolan. 61 miljoner barn i grundskoleålder går inte till skolan alls. Fattigdom och svält är oftast anledningen till att barn inte får möjlighet till utbildning. FN:s livsmedelsprogram (WFP) arbetar genom sitt skolmatsprogram med att ge elever minst en gratis skolmåltid varje dag. Målet är att få fler barn till skolbänkarna.

Gratis skolmat är starten på en god cirkel. En näringsrik, kostnadsfri måltid lockar fler barn till skolan, leder till regelbunden närvaro och förbättrar inlärningen. När gratis skolmat erbjuds i de fattigaste delarna av världen ökar antalet grundskoleelever med 25 procent under ett år. Fattiga familjer blir mer motiverade att skicka sina barn till skolan istället för att låta dem arbeta i hemmet eftersom

gratis skolmat innebär en mun mindre att mätta för familjen. Med mat i magarna kan barnen fokusera på sina studier och därmed prestera bättre i skolan. Skolmaten får barnen att både börja och slutföra grundskolan och deras chanser till en bättre framtid ökar.

HUNGER I VÄRLDEN

Naturkatastrofer, konflikter, fattigdom,

dålig infrastruktur inom jordbruk och överexploatering av naturresurser är några av de vanligaste orsakerna till hunger. Globala trender och prishöjningar på mat påverkar också de fattiga delarna av världen. Det märktes under den globala finanskrisen 2008 då de fattiga i utvecklingsländer drabbades väldigt hårt. Trots att spannmålspriserna minskade för industriländerna kort efter krisen förblev priserna väldigt höga för utvecklingsländerna. FN:s livsmedelsprogram beräknar att många människor i de fattigaste länderna spenderar 60-80 procent av sin inkomst på mat.

Det finns cirka 870 miljoner undernärda människor i världen idag. Ett av de värst drabbade områdena är Afrika söder om Sahara som har den högsta procentandelen undernärda i världen. I Asien finns mer än hälften av världens kroniskt undernärda. Svälten är som störst bland invånarna i storstädernas slumområden, framförallt de arbetslösa, och bland jordbrukare utan markrättigheter. Barn och sjuka är extra utsatta. På ett övergripande plan räknas kvinnor, barn och befolkning på landsbygden till de mest hungriga. Fel näring är också ett stort problem. Brist på näringsämnen som protein och

mineraler leder t ex till ett försämrat immunförsvar vilket ökar risken att drabbas av infektionssjukdomar.

MAT FÖR JÄMSTÄLLDHET

Omkring 60 procent av världens hungriga är kvinnor och flickor. Många kvinnor har inte samma tillgång som männen till resurser, utbildning, inkomst och inflytande. Samtidigt är åtta av tio jordbrukare i Afrika kvinnor, motsvarande siffra i Asien är sex av tio. Kvinnor spelar därför en stor roll för matsäkerheten i sina hushåll.

En gratis skolmåltid ökar möjligheten för flickor att gå i skolan eftersom flickor ofta blir bortprioriterade om fattiga familjer inte har råd att skicka alla sina barn till skolan. Extra matpaket till flickor som de kan ta hem till sina familjer bidrar ytterligare till att få flickorna till skolan.

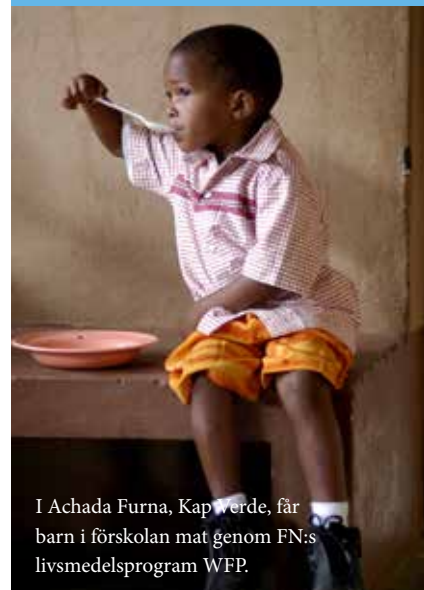
Det långsiktiga arbetet för att främja flickors skolgång har varit framgångsrikt. Av de barn som börjar i grundskolan går det 97 flickor på 100 pojkar. Det innebär att det snart är lika många flickor som pojkar i grundskolan. När flickor får utbildning startar goda cirklar. Utbildade flickor har större möjligheter till familjeplanering och får barn senare i livet än icke utbildade flickor. Utbildade mödrar är också mer motiverade att skicka sina barn till skolan än mödrar som inte gått i skolan. Deras barn löper också mindre risk att drabbas av svält och sjukdomar.

FN MOT HUNGER

FN:s livsmedelsprogram (*World Food Programme, WFP*) grundades 1963 med en global vision om att varje man, kvinna och barn alltid ska ha tillgång till den mat som behövs för att leva ett aktivt och hälsosamt liv. WFP är världens största humanitära organisation mot hunger och har totalt 12 000 anställda världen över. Organisationen är helt finansierad av frivilliga donationer. Under 2013 är målet att nå ut med livsmedelsbistånd till mer än 90 miljoner människor i över 70 länder.

FN har genom WFP och tillsammans med lokala organisationer och regeringar arbetat med skolmatsprogrammen i över 45 år. 2011 levererades skolmat till 26 miljoner elever i över 60 länder. Det inkluderade också matransoner (matpaket) för två miljoner flickor och 800 000 pojkar.

Skolmaten har formen av frukost, lunch eller båda delarna. Måltiderna tillagas i skolan eller i samhället. Några av skolmatsprogrammen serverar lagad mat medan det i andra fall handlar om energigivande kakor eller någon form av mellanmål. FN:s livsmedelsprogram använder sig av livsmedel som är fyllda med de viktiga vitaminer och mineraler som barn behöver för att utvecklas. För särskilt utsatta elever som flickor och föräldralösa barn kan skolmåltiderna kombineras med matkuponger eller mat-

I Achada Furna, Kap Verde, får barn i förskolan mat genom FN:s livsmedelsprogram WFP.

Foto: WFP/Loni Masachink

paket som de får ta med sig hem. Dessa kan t ex innehålla ris, olja och salt.

Det långsiktiga målet är att myndigheterna i länderna där skolmatsprogrammen finns ska ta över verksamheten och på egen hand stå för skolmaten. Hittills har 31 länder tagit över programmet vilket visar på en hållbar utveckling. Det senaste landet som tog över ett skolmatsprogram från FN var Kap Verde 2010.

UTVECKLAR SAMHÄLLEN

Skolmaten bidrar också till att samhället utvecklas, både på det nationella och det

26 miljoner barn runtom i världen får gratis skolmat genom FN:s livsmedelsprogram WFP. 675 000 av dem finns i Kenya. Bilden är från Bahr El Naams flickskola i flyktinglägret Kakuma där eleverna får sin mat i klassrummet.

Foto: WFP/Rein Stullerud

12-åriga Molly är en av 500 000 invånare i Mathare, ett av flera gigantiska slumområden i Kenyas huvudstad Nairobi. Molly jobbar hårt i skolan där hon får näringsrik mat genom WFP.

lokala planet. Grundskoleutbildning för alla barn är en mycket viktig investering för att långsiktigt förbättra ett lands ekonomi och skapa läskunniga, ekonomiskt självständiga och sunda medborgare. Vidare använder sig skolmatsprogrammen av lokala resurser: det är personer från lokalbefolkningen som tillagar maten och råvarorna är producerade av lokala bönder. På så sätt är hela samhället involverat i skolmatsprogrammet och får ta del av de positiva resultaten.

Med skolmatsprogrammen strävar FN efter fyra viktiga resultat:

Förbättrat näringsintag. Förbättrat intag av t ex spårämnen som jod och zink leder till bättre hälsa, ökad förmåga att lära sig och mindre risk för sjukdomar.

Utbildning. Skolmat leder till att fler barn börjar i skolan och slutför sin utbildning.

Jämlikhet. Skolmaten ökar jämlikheten i skolan då den gör att tillgången till utbildning ökar för föräldralösa, flickor, internflyktingar, hivsmittade och andra utsatta barn.

Lokal utveckling. Skolmat gynnar lokala producenter och bönder och bidrar till arbetstillfällena.

PÅVERKAN I VÄRLDEN

Ytterligare en effekt av FN:s skolmatsprogram är att det leder till förändringar i länders politik. Påverkansarbete och diskussioner med regeringar och nationella och internationella aktörer har spelat en stor roll vad gäller kvalitén

och hållbarheten på programmen. Ett exempel på detta är Brasilien som har ett av världens största skolmatsprogram. Det introducerades 1955 och ger idag mat till alla elever på dagis och i grundskolor. Den nationella styrelsen för utbildning och utbildningsministeriet har ansvar för verksamheten. Statliga bidrag överförs till distrikt och kommuner baserat på antal registrerade elever. Skolmatsprogrammet nämns i en artikel i den federala konstitutionen, i en lag från 1996 och i den nationella utbildningsplanen från 2001. Familjer som lever på en låg årlig inkomst får också bidrag om de låter sina barn gå till skolan.

MILLENNIEMÅLEN

2015 ska FN:s millenniemål vara uppfyllda. Skolmatsprogrammet bidrar till uppfyllandet av flera av målen. Framförallt har verksamheten effekt på de tre första:

Mål 1: Utrota jordens fattigdom och hunger

Mål 2: Se till att alla barn får gå i grundskolan

Mål 3: Öka jämställdheten mellan kvinnor och män

Målet att nå jämställdhet på utbildningsområdet påverkas genom att skolmaten främjar flickors skolgång. Skolmaten bidrar även långsiktigt till att minska förekomsten av sjukdomar. Barnen kan hålla sig friska och fokusera på sina studier då de får näringsrik mat.

Hunger

- 870 miljoner människor i världen har inte tillräckligt med mat. Siffran har fallit med 130 miljoner sedan 1990.
- 98 procent av de hungrande bor i låginkomstländer där nästan 15 procent av befolkningen är undernärd.
- De flesta av världens hungriga bor i Asien och Stilla havsländerna (cirka 563 miljoner människor) men siffran är på väg ner.
- Om kvinnliga bönder hade samma tillgång till resurser som män, skulle antalet hungriga i världen minska med 150 miljoner.
- Varje år dör 2,6 miljoner barn under 5 år av undernäring.
- Nästan vart femte barn i låginkomstländer är underviktigt.
- Vart fjärde barn i världen är hämmat i sin utveckling på grund av undernäring och felnäring. I låginkomstländer är det vart tredje barn.
- 66 miljoner grundskolebarn går till skolan hungriga. 23 miljoner av dem bor i Afrika.
- FN:s livsmedelsprogram har räknat ut att ca 20,5 miljarder svenska kronor behövs per år för att nå de 66 miljoner hungriga skolbarnen.

FN-förbundet stödjer FN:s skolmatsprogram

FN:s och livsmedelprogrammet WFP:s arbete med gratis skolmat till fattiga barn har bedrivits sedan 1968. Genom åren har verksamheten utvecklats och förfinats och skolmatsprogrammet är idag ett väldokumenterat, kraftfullt och storskaligt verktyg för att bekämpa hunger och fattigdom och främja skolgång och positiv utveckling. Samtidigt finansieras verksamheten helt genom frivilliga donationer av regeringar och andra aktörer.

Det är mot denna bakgrund man ska se Svenska FN-förbundets beslut 2006 att inleda en insamlingskampanj till förmån för FN:s skolmatsprogram. Med sin kampanj *Skolmat blir kunskap* vill FN-förbun-

det bidra till minskad fattigdom i världen och till att fler barn får möjlighet att gå i skolan. Pengarna som samlas in genom kampanjen slussas vidare till WFP:s arbete med skolmat i Afghanistan, Etiopien, Kambodja och Demokratiska Republiken Kongo.

2012 samlade FN-förbundet in över två miljoner kronor genom kampanjen vilket motsvarar nästan en miljon skolmåltider. Pengarna kom från många olika håll. Ett 20-tal FN-föreningar genomförde lokala aktiviteter inom kampanjen. I Stockholm arrangerade en gymnasieelev från en FN-skola *FN-loppet* och 250 löpare sprang in pengar till skolmat. FN-för-

bundet deltog också med skolmatskampanjen på musikfestivalen *Way out West* i Göteborg. Festivalen har över 30 000 besökare och FN-förbundet och kampanjen presenterades på en central plats. I Enköping genomfördes FN-förbundets fotbollscup *GloBallCup* som för första gången hade Skolmat blir kunskap som sitt tema. I cupen spelade 2 500 barn och ungdomar fotboll för en bättre värld och lokala företag sponsrade cupen med ett visst antal skolmåltider per mål. Många restauranger runt om i landet erbjuder också sina matgäster "plusmeny" som de kan välja för att stödja kampanjen.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Vill DU vara med och stödja arbetet mot hunger och för skolgång? Här är några förslag på vad du kan göra!

Samla in pengar eller ge en gåva!

Anordna en insamling till förmån för Skolmat blir kunskap, privat eller tillsammans med din lokala FN-förening. Aktiviteter kan t ex vara en insamlingskonsert eller ett sportevenemang. FN-förbundet bistår med insamlings- och informationsmaterial.

Du kan också skänka en gåva! En skolmåltid kostar 2 kronor. Starta en insamling på din ort eller ge en gåva på PG 90 00 79-5. Läs mer på www.fn.se/skolmat.

Engagera din skola!

FN-förbundet välkomnar dig som elev eller lärare att arbeta med Skolmat blir kunskap. Kampanjen motiverar till ökat intresse och engagemang och fungerar som en pedagogisk ingång till att diskutera FN:s millenniemål och utvecklingsfrågor. Skolmat blir kunskap fungerar också som ett underlag för att anordna temadagar eller workshops. Kontakta julia.gerstrand@fn.se (kampanjansvarig) för mer information!

Engagera ett företag!

Har du ett företag eller känner du någon som har det? Vill du engagera din arbetsplats i att vara med och utrota fattigdom? Företag är varmt välkomna att engagera sig för en bättre värld! En av våra huvudpartners är Barista Fair Trade Coffee som bjuder på en skolmåltid varje gång en kund handlar med sitt Stammiskort. För mer information, besök www.fn.se/foretag.

Foto: WFP/Onu Cancan

Tillsammans med oss kan du påverka och förändra!
www.fn.se

